List 43. **NOVICE** Tečaj XXXIII.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 27. oktobra 1875.

Obseg: Dva razglasa zadevajoča razdelitev državne podpore. — Popis sedanjega gospodarstva na nekaterih Kranjskih planinah. (Dalje.) — Novi Kranjski panj po Dzierzonovi osnovi. (Dalje.) — Vrh Krima. (Konec.) — Kaj in kako Kitajci (Kinezi) jedó in pijó. — Mnogovrstne novice. — Policijski komisar. (Dal.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Dva razglasa zadevajoča razdelitev državne podpore.

Razglas.

Za povzdigo sadje- in vinoreje na Kranjskem bode družba kmetijska jej od sl. ministerstva kmetijstva za letošnje leto podeljeno državno podporo z 600 gld. razdelila občinam (soseskam) za napravo drevesnic in trtnic, ljudskim šolam pa za napravo šolskih vrtov, in sicer tako, da bode občinam in šolam dala v denarji primerno pripomoč, šolam pa tudi zbirko vrtnarskega orodja, divjakov, drevesic in cepičev.

Občine morajo po svojih županih, šole pa po svojih okrajnih šolskih svetih prošnje za to podelitev zadnji čas do konca prihodnjega meseca novembra podpisanemu odboru po dotični podružnici kmetijski izročiti in v teh pismih natanko dokazati, čemu potrebujejo podpore, kaj mislijo napraviti in da so res podpore potrebne. Krajnim šolskim svetom se pri napravi novih šolskih vrtov ali predrugačenji že obstoječih priporoča v prevdarek vzeti sliko šolskega vrta, kakor jo je prinesel 34. list letošnjih „Novic“ s tem dostavkom, da ono sliko morejo dobiti v pisarnici družbe kmetijske.

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske
v Ljubljani 23. oktobra 1875.

Razglas.

Slavno c. k. ministerstvo kmetijstva je za povzdigo planinarstva za tekoče leto privolilo 600 gold. podpore.

Iz tega zaklada se bodo v smislu poduka „Zboljšanje gospodarstva na planinah“ razglašenega v 21. listu „Novic“ leta 1872 podelile podpore po 50 do 100 gold. takim gospodarjem, družbam ali občinam (soseskam), katere skažejo:

1. da so planinska zemljišča očedili groblja, gruš, grmovja in krivinčastega lesa in to najmanj na 5 oralih skupaj ležeče zemlje;
2. ki so napravili dobre hleve za živino na planini svoji;
3. ki svinjsko pašo ali popolnoma odpravijo ali vsaj na majhen okraj omejijo;
4. ki iz mleka delajo dober sir, in
5. ki močvirni planinski svet na suho denejo.

Prošnjiki za tako podporo naj svoje prošnje z natančnim popisom, kaj in kako so zboljšali svoje planinstvo, potrjene od županstva in fajmoštra svojega kraja, po predstojniku svoje podružnice kmetijske družbe zadnji čas do 30. novembra t. l. pošljejo do podpisanega odbora v Ljubljano.

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske
v Ljubljani 23. oktobra 1875.

Popis sedanjega gospodarstva
na nekaterih Kranjskih planinah.

Iz poročila gosp. Jan. Mesarja, družbi kmetijski poslanega.

(Dalje.)

II.

Nanos nad Vipavo,

4110 čevljev visok, ima zraven nekega Šentvidčanom pripadajočega planinskega kosa še 3 druge poglavitne planinske oddelke, izmed katerih tukaj v misel vzamem najprej:

a) Verlovšče. To planino, ki je lastnina Vipavskega trga, ima zdaj po dražbi za 3 leta v najemu Petrič iz Gradiša proti temu, da odrajtuje na leto 800 funtov sira in 185 gold. gotovega denarja. On je zavezan, da ovce iz trga po vsaki poti sprejeti mora na pašo, sicer pa katere hoče in kakor se s kom pogodi. Letos ima zraven Trških tudi še Vrhpoljske, Sanborske in Gradiške, vseh skup 700 zmolznic in 150 jalovih. Navadno odrajtuje gospodarjem, kateri mu ovce na pašo dadó in jih molze v planinski dobi od 12. majnika do 14. avgusta, po 9 funtov sira od para, od Kraških ovác pa manj, ki tedaj za mlečni vžitek utegnejo že slabeje biti.

b) Planina Lipe je lastnina Poljšaka iz Gradišča, ki jo je pa tudi v najem dal za 3 leta nekemu Kraševcu, ki ima 945 zmolznih in 250 jalovih ovác na paši. Memo Verlovšča je na tej planini zavoljo solnčne lege, tolstejše paše ter krajših in lepših potov mleko toliko bolje, da se iz enake množine pridela znatno več sira.

c) Tudi Ravnik, Ferjančkova planina, katero najemnik Anton Petrič z 870 zmolznimi in 270 jalovimi ovcami vživa, ima, dasiravno slabši kakor Lipe, vendar pa boljšo pašo kakor Verlovšče.

Sploh je gospodarstvo na Nanosu v primeri z drugimi planinami prav umno in hvalevredno ne le, ker

planin z ovcami ne preobašejo; če tudi ne po vsem pravilno napravljene, imajo vendar lepo strebljene kali in dostojne hleve; posebno Verlovški 20° dolgi in 4½° široki, trdno zidani s krovi pokriti hlev res čast dela Vipavski občini; hvale vredno je tudi to, da razen tega, da na Lipah celó jalovke od zmolznih ločijo in posebej po grših prostorih pasejo, pušajo boljši svet za košnjo, po opešanih pašah naredé za kaka dva večera ograjo ovcam, ki z gnojem svojim za dalje časa rast trave oživé, požigajo grmičevje, ki travo duši, da se tako ne le planinsko površje trebi, ampak tudi zemlja pognoji s pepelom in daje pitnišo pašo. V hlevih pridelani gnoj prav koristno obračajo, ker ga deloma po planinski ledini raztrošajo, deloma pa po dolinicah razvozijo, kjer imajo celó njive napravljene, katere dobro pognojene tržani radi v najem jemljejo, da pridelujejo krompirja, repe in zelja.

Kakor je že iz povedanega razvidno, so na Nanosu le ovčarije, ki izdelujejo sir v staném, kateri so, posebno na Verlovšču, po vnanjim še dovolj očitni, vendar znotraj za zračenje, čejenje itd. zeló nedostojno vravnani ter čez vse pomanjkljivo oskrbljeni z orodjem, za pravilno sirarijo potrebnim, kajti to vzrokuje v kuhinji in v kleti veliko nesnage, ki je dobroti izdelka le na kvar.

Službo tarnača, sablje, tiskalnice opravlja le roka pri molži zasmrajena, — službo obodov in polic visoka sirnica, v katero pride sir koj, ko je iz kotla vzet bil, v golidi ali torilnici nekoliko stisnjen in vpodobljen. Po sedem sirov leží v takošnji sirnici eden na drugim, ki drug druzega stiskajo in kisajo v siratki, ki odtekati ne more; to vse se godí na škodo okusa le za to, da siri bolj surovi ostanejo in večo težo ohranijo.

Tukaj sem videl, kar poprej niti nisem slišal niti bral, kako z nekolikim počasnim prigrevanjem okoli in okoli kotla siriše potem, ko je svojo službo opravilo in mleko podsirilo, na vrh v kotlu spravi, zajame in proč vrže. Zakaj to dela? Če se ne motim, menda zato, ker vidi, da je preveč siriša poprej v mleko djal. Hoče namreč hitro vsirjeno imeti, da tolšča nima časa izstopati. Da bi to dosegel, dene, zlasti, ker prej mleka tudi čisto nič ne sogreje, neprimerno veliko, in sicer hudega iz zmesi jagnječega, telečjega in svinjskega želodca napravljenega siriša med mleko; to siriše res hitro zgrabi mleko in ga strdi, a potlej preseda, ker ga je preveč; posebno taka s preobilnim sirišem napojena siratka, kakor si lahko mislimo, v želodcu hudo razganjati mora

Soliti sir na Nanosu potem še le prav začnejo, ko je že 8 dni v sirnici prebil. Čakajo namreč, kakor pravijo, da v tem času vzhaja, rahel in tedaj bolj pripraven za sol piti postane; na to pa po pravici pazijo, ker hlebe le bolj na visokost ravnajo, in je solí treba daljo pot zlajšati, da ga do srede zrahlja. Sploh je Nanoški sir bolj na surovo z nekim kislo ostrim okusom in ne za dolgo trpežnost zdelan, zato pa tudi pri najmanji neugodnosti k spridenju in mrvenju nagnjen. Al kaj hočemo? — vsaj je tak sir mnogim, ki so ga vajeni, bolj priljubljena jed, kakor najlepši švicarski, in dokler se bo Nanoškim ovčarijam s takim sirom mleko dobro izplačevalo in tacega hitro in dobro po 35 gold. cent in še više poprodajali, med tem, ko se grojarski precej niže plačuje, jih bo težko za pravilniše izdelovanje in zvikšanje dobrote vneti! Kakor do zdaj bodo tudi za naprej le bolj na to merili, kako bi sirarji več vage naredili, če tudi na kvar okusa in druzih dobrih lastnosti sira. (Kon. prih.)

Novi Kranjski panj

po Dzierzonovi osnovi.

Spisuje Luka Porenta, župnik in čebelar v Bohinji.

IV.

(Dalje.)

Začel sem toraj premišljevati, kako bi se dal panj, kateri le trotovo zalego ima, s kakim drugim, ki ima dobro matico, zediniti, pa da bi se trotovka ne iskala in pokončala, in mislim, da sem kmalu pravo zadel. Naredim pa tako-le:

Potegnem panj, kateri ima le trotovo zalego, iz ulnjaka, in na njegovo mesto postavim kacega bolj pičlega, pa že obhojenega al sprašenega drujca. Ako imata pa oba panjeva bele sprednje končnice, potem je koj vse dobro. Ako imata pa oba malane končnice, al pa vsaj eden, potem pa panju, kateri ima trotovko, sprednjo končnico vzamem, in jo toliko časa, da njegove čebele v drujca spravim, drujcu dam, al pa še rajše, da imam manj dela, le na drujčevo sprednjo končnico pritisnem ali naslonim. — Ko vse to pripravim, potem začnem iz panja s trotovko sat za satom vzdigovati, in zadej za ulnjakom čebele, katere se satov držé, kar na tla ometati; to se pa mora pri lepem solncu goditi. Čebele se hitro od tal pobirajo, in čez ulnjakovo streho nazaj na svoje poprejšnje mesto leté. Tukaj najdejo ravno tako malan panj, kakor je bil njih, in veselo vanj lezejo Sirote ne vedó, da so ogoljufane, mislijo namreč, da gredo nazaj v svoj panj, pa v drujca pridejo. Ko tako vse čebele iz panja, kateri je imel trotovko, v drujca spravim, kar se hitro zgodi, potem drujcu zopet njegovo poprejšnjo končnico dam, ali pa le naslonjeno proč vzamem, in ga zopet nazaj na njegovo poprejšnje mesto postavim. Na mesto pa, kjer je bil poprej panj s trotovko, postavim kak drug prazen panj, al pa panj kacega narejenega roja, če ga ravno od kod nazaj domú dobim. Satove, katere iz panja, ki je imel trotovko, vzamem, kar je praznih, prihranim za škatlje ali za druge panjeve; tiste, v katerih je trotova zalega, pa dam nekaterim bolj močnim panjem, da trote izležejo in potem pokončajo, ali pa koj zalego iz satov potrgajo in potrebijo, kakor jim je drago.

Od tistega časa, kar tako delam, sem še vselej čebele iz tacih panjev, ki so trotovke imeli, srečno in brez škode s takimi panjevi zedinil, ki so dobre matice imeli.

Od kod pa to pride, da se čebele iz panja, ki trotovko ima, na ta način brez vse nevarnosti, z vsakim drugim panjem, ki že obhojeno matico ima, naj bo že prvec, drujec, tretjič ali izrojenec, združiti dajo, tega še sam prav za gotovo ne vem; mislim pa, da se to tako le zgodi: Ali trotovka, kedar jo za ulnjakom na tla pomečem, nazaj domú ne zna, ker bi morala čez ulnjakovo streho leteti, in gotovo od tistega časa, kar je začela trote leči, več iz panja ni šla; ali jo pa čebele drujca ali tretjiča itd., katere pri žrelu svojega panja na straži stojé, koj popadejo in pokončajo, če jim z drugimi čebelami vred v panj iti hoče.

Zdaj pridemo še na to vprašanje: ali se dadó tudi čebele tacih panjev, ki imajo še deviške ali neobhojene matice, s takimi panjevi zediniti, kateri že oplemenjene ali sprašene matice imajo? Znano je namreč vsacemu čebelarju, da se čebele tacih panjev ne združijo, ampak se med sabo skoljejo.

Marsikateremu, morebiti še celó že priletnemu čebelarju se bo zdelo neverjetno ali še celó smešno, ako trdim, da sedaj, kar dzierzonizirane panjeve imam, tudi čebele tacih panjev, kateri imajo še deviške ali neobhojene matice, prav lahko in brez vse nevarnosti s

čebelami tacih panjev združujem, kateri že sprašene matice imajo, in ravno to mi je zopet že prav velikokrat na hvalo hodilo, posebno poprejšnja leta, dokler sem čebelam še prosto rojiti pustil.

Kako pa to naredim? — Zopet prav lahko, in sicer tako-le:

Jaz dobim, ako čebelam prostovoljno rojiti pustim, na priliko, o kresu majhnega tretjiča, matica se mu srečno oplemeni, pa je tako reven, da ga ni vredno kam daleč v ajdovo pašo pošiljati, ker že naprej vem, da mi skoraj ne more toliko nanositi, da bi se mi voznina in drugi stroški splačali. Malo poprej, kakor čebele v ajdo pošljem, pa dobim še enega drujca, pa tudi tega mi ne kaže v ajdo pošiljati, ker zopet naprej vem, da mi bo pri plemenjenji brž ko ne matico zgubil, ko bo med celo trumo čebel prišel. Kaj mi je toraj storiti? Drujčeve čebele, katere še neobhojeno matico imajo, dam tretjiču, kateri že sprašeno matico ima, in tako iz dveh slabih rojev, katera mi nobenega dobička ne obetata, enega samega močnega naredim, da se mi vsaj splača, ga potem v ajdo pošiljati. Naredim pa tako le:

Nastavim v prazen dzierzoniziran panj kacih 6 praznih satov, in v te satove spodim drujčeve čebele, panj pa postavim potem v kako zidanico ali hram, kjer je hladno in temno, in ga ondi celo noč pustim. Drujec ima, kakor je znano, večidel več matic, pa navadno že prvo noč vse pomorí, zunaj ene, katero si hoče ohraniti. Drugi dan zjutraj prinesem panj iz hrama, ga odkrijem in mu še tisto matico vzamem, katero si je ohranil, ali če jih še več dobim, vse, tako da zdaj celó nobene matice več nima. Potem ga pa zopet zaprem, in ga še za malo časa v hram postavim, tako, da se popolnoma zavé, da je brez matice. Čez dobro uro panj zopet iz hrama prinesem, in ga odprem. Če so čebele še mirne in tihe, mi to kaže, da morajo še eno matico imeti; zato moram še to poiskati in jo jim vzeti; če so pa vse nepokojne in nekak mil glas od sebe dajejo, je to gotovo znamenje, da matice več nimajo, in da že tudi dobro vedó, da je nimajo. Zdaj so čebele popolnoma krotke, in nič druzega nimam več opraviti, kakor da tretjiču, katerega hočem poboljšati, zadnjo končnico odprem, potem pa začnem iz panja, kateremu sem matico pobral, sat za satom s čebelami vred vzdigovati, in v tretjiča pokladati; pa ne v zarezice, ampak na dno panjú po dolgem, tako, da satove le na stranice tretjiča malo naslanjam, da se mi ne zvrnejo. Čebele kmalu iz satov izlezejo in se mirno in brez klanja s čebelami tretjiča združijo; na zadnje prazne satove zopet iz tretjiča poberem. (Dal. prih.)

Ozir po domovini.

Vrh Krima.

(Konec.)

Globoko pod vrhom Krima na jugo-izhodni strani je vas Gorenji Ig, ki ima 16 hiš. Tù doli se spustimo, ter moramo prav hitro stopati, ker polagoma hoditi skoro ni mogoče po tako hudem bregu; še 5 minut nismo potrebovali od vrha po planini do gošćave, kjer se začne zopet jako kamenita pot, ki pelje večidel pod drevjem, nekaj časa prav močno navzdol, da je bilo treba hudo nazaj držati se, da nas ni lastna teža podrla ali v hud dir posilila. Po tej poti vozijo ali vlačijo gorenji Ižanci z vrhkrimske planine mrvo domú, in sicer le s prednim koncem vozá, v katerega močne košate veje ali cele vrhe dreves vtaknejo in prevežejo, na nje mrve naložé in dobro povežejo, da se jim med potjo ne razvalí in ne raztrese. — Skor celo uro smo že od vrha hodili; strma kamenita pot nas je že precej zgrela in užejala, ko pridemo do gozdne poti, ki pelje proti Rakitni in naprej proti Cerknici. Tù nam reče vodnik, da pridemo kmalu na gorenji Ig, kjer si bodemo žejo pogasili. — Urno stopamo naprej in zdajci pridemo iz gozda na gornjo-iške travnike in polje in preko njih k prvi hiši, k „Maški“ ali „Maškovcu“, po zunanjem sodé precej dobri kmečki hiši; ali kaj to nam mar, če imajo le kaj kislega mleka, vse drugo naj bo kakor je. Lepe višnjeve češplje okoli hiše so nam prvo hladilo; pa tudi želja po kislem mleku se nam spolni, mati nam ga prinesó 2 latvici; Marijana, brhko in ko srna bistrooko kmečko dekle pa še dve vun na vrt; — vležemo se v prijetno senco na tla okolo skled ter ročno zajemamo okusno mleko, kakor smo prej urno hodili ne brigaje se zato, da bi češplje s kislim mlekom se utegnile v nas skregati. — Še en malo na travi poležemo, potem pa se poslovimo od naših gostiteljic in od našega vodnika Mikša, ki jo mahne po bližnjici nazaj v Vrbljene, mi pa naprej po poti navzdol v Iško vas. V četrt ure pridemo po gornje-iških vrtih in polji na rob nad globoko, strmo in ozko Iško dolino, po kateri šumí Iški potok, ki priteče blizo notranjske strani blizo Ravnika ter teče skozi Iško pod Krimom naprej mimo Iške vasi, Vrbljen, Tomišlja in Bresta, ter se izteka na Ljubljanskem močvirju pol ure od Ižice v Ljubljanico. Na tem robu nekoliko postojimo ter zremo globoko doli v Iško dolino in na velike strme pečine, ki na drugi strani to dolino oklepajo, katere se enako skalnati steni prav dobro iz Ljubljanskega Rožnika in tudi iz Latermanovega drevoreda pri Tivoli na levi strani Krima vidijo.

Ali še smo bili skor tako visoko nad ravnino, kakor je Šmarna gora, le da pot tukaj ni več tako strma, in na tem robu ni bilo prijetno dolgo stati, ker je preveč solnce pripekalo. Urno jo toraj naprej mahamo, vedno kraj hriba po jako robati poti, šolsko mladež iz gorenjega Iga milovaje, ki mora po tako robati in samotni poti pol drugo uro daleč v šolo na Ig hoditi. — Malo pred Iško vasjo pridemo do ravnega, gremo čez vodo Iško in skoz Iško vas naprej mimo vasi Kot nad Iški grad, o čegar krasni legi Valvasor v II. knjigi na 539. strani sledeče piše: „Schloß und Herrschaft Sonegh ist von der Stadt Laybach zu Wasser zwey Meilen, zu Land aber drey Meilwegs entlegen. Den Namen hat es von der Sonnen entliehen: denn wenn dieselbe hier aufgehet, so beglänzt sie gleichsam dieses Eck des hohen Gebirgs, das auf der Seiten stehet. Seine Stäte ist eine lustige Anhöhe. Oben hat es eine schöne Ebene, von dem Schloße hinunter aber geht es Thal ab; allwo ein schön langes, breites und darbey auch flaches Feld, so äusserst fruchtbar ist. — Auf dem Schloß hat man einen überaus schönen Prospekt gegen Laybach, Ober-Laibach, Khallenberg, auf das Schnee-Gebirge und überall herum, sogar auch nach dem Wasserstrohm Laybach: also daß wenig Schlösser diesem wegen deß schönen Aussehens vergleichlich.“

Naj tù tudi navedem, kar piše Valvasor o Krimu v I. knjigi na strani 221. namreč: „Vom Khorim, der zwischen Auersperg und Freydenthal ligt, hat eine ansehnliche Höhe und Grösse; aber wenig Leutseligkeit, sondern greuliche Wildnissen.“ — Na strani 224. iste knjige pa piše Valvasor o Krimu sledeče: „Khorim, ist ein weit-aussehender Wald auf hohem Gebirge zwischen Auersperg und Soneg. In demselben trifft man auch grosse Wildnissen an. Er prangt gleich den meisten andern Wäldern mit Buchen, Fichten und Tannen als den grünen Federbuschen, so ihm die Natur hat aufgesteckt. Daselbst gehen Hirsche, wilde Schweine und viel Bären. *)

---

*) O Igu in Iški okolici in o vodi Ižici, ki izvira pod Iškim gradom iz skale, piše Valvasor obširneje v I. knjigi na strani 218., 235., 608. in 609.

*

Iz gradú idemo po bližnji gozdni stezi na Ig (Studenec) ter ob pol peti uri dospemo v Merčnikovo gostilnico, kjer smo si odpočili ter se z jedjo in pijačo okrepčali, potem ko smo v enem dnevu tri občine prehodili, namreč Ig (Studenec), Vrbljene in Iško vas in razun tega tudi vrh Krima bili.

Izlet na Krim je za en dan ravno dosti hodá.

Ta izlet mi ostane vedno v najprijetnejšem spominu. — Da ste mi zdravi, dragi gospodje družbe izleta na Krim! M. Kreč.

Ozir po svetu.

Kaj in kako Kitajci (Kinezi) jedó in pijó.

Med tem, kaj in kako Kitajci jedó in pijó, in pa med jedili in gostijami Evropejcev je tako velik razloček, da utegne čitatelje naše mikati, kaj več zvedeti o Kitajskih navadah. Da je Kitajska gostija Evropejskemu želodcu prava muka, temu bode gotovo vsak pritrdil, ki bo bral, kar mu tukaj po nekem „Vaterl.“ spisu povemo, ki je resničen skozi in skozi.

Živež Kitajcev je navadno prav priprost; večidel živijo od rib, zelenjadi in sočivja, najraji jedó rajž, ki si ga po svojem okusu pikantnega delajo s čebulo in česnjem, s starim žoltovim oljem ali drugo enako mastjo, ki je priljubljena jéd gospôdi pa tudi priprostemu ljudstvu. Mesene jedí pridejo bolj redkokrat na mizo, na mizo manj premožnega ljudstva pa skoro nikoli. Če pa Kitajec meso jé, mu je vse eno, kakoršne koli živali da je; zato tudi vidiš v mesnicah mnogovrstne živali na prodaj. Pogled take mesnice je Evropejskemu želodcu prava gnjusoba, kajti tù vidiš poleg lepo zaklanih goved debela teleta, dobro pitane prešiče in koštrune, mlade pse, opice, kače in mačke, pa tudi frišne in posušene podgane in miši. Tudi v hišah posamesnih gospodarjev se pogostoma vidijo poleti na vratih in oknih cele kope na niti privezanih podgan, katere za zimsko jed sušijo.

Miza je pri Kitajcih, če nimajo nobenega gosta, jako priprosto pogrnjena; oče jé s sinovi posebej, mati pa s hčerami tudi posebej; vsi prav zmerno jedó. Velika potrata pa kraljuje v praznikih in pri slovesnih pojedinah, vzlasti pa takrat, če ima Kitajec kakega imenitnega Evropejca pri kosilu. Pri tacih prilikah se hoče Kitajec vpričo svojega gosta kot veljaka skazati, in vsa drugačna je pojedina takrat memo druzih dni. Takrat celó gospé, ki po Kitajskem običaji nikoli ne smejo tujca sprejeti, smejo iz svojih samotnih sob priti v družino in se vdeležiti gostije v nališpani dvorani, kjer pa gosti ne sedijo pri eni veliki mizi, ampak pri več manjših mizicah; gospodarica si pri taki pojedini šteje v posebno veliko čast, če jej tujec največe in najbolje grižljeje vtakne v usta, ki so sicer sama po sebi lepa, a zarad črno-lakiranih zob neprijetna. Kitajci imajo namreč navado, kedar se oženijo, da svojim soprugam z lepimi ustmi in belimi zobmi iz ljubosumnosti z nekim posebnim črnim lakom bele zobé počrnijo, kar ženskam po tem veliko njihove lepote vzame.

Kakor pa gost gospodarici maší velike in najlepše kose v usta, tako se godí tudi njemu od hišnega gospodarja in njegove rodovine; nehoté mora revež požirati take kosove, da ga je strah, da ne bi se zadavil. Čem veči je kos, ki mu ga domači v usta bašejo, tem veča je čast za gosta in gospodarja. Veliki kosovi jedí in veliki porcijoni bili so že v starodavnih časih častno in odlikovalno gostovanje. Ko je Jožef s svojimi brati v Faraonovi hiši jedel, so jim z njegove mize nosili jedí, Benjamin pa je 5krat več dobil kakor njegovi bratje. (1. Mozes. Pogl. 44. V. 34.)

Marsikak, če tudi zeló ljubosumen gospodar skaže svojemu gostu celó to čast, da h koncu gostije hišnim gospém ukaže, v naročje vsesti se gostom. Če je Kitajka prav debela, je ta seja precejšnja nadloga za gosta, ker se mu na nogah njegovih sèm ter tje guglje.

V obče pa so Kitajski obedi grozno dolgočasni; o veselosti, ki je navadna pri naših pojedinah, ni pri Kitajskih ne duha, ne sluha. Kitajska kita se pri tej priliki sijajno razodeva.

Kitajska gostija je po vsem tem veliko trpinčenje tujega gosta, če vrh tega še pomislimo, kaj vse na mizo pride v 36 do 40 velikih skledah, v katerih se vidijo Kitajcem najbolj priljubljene jedi, kakor pečene podgane, opice in mačke, z razrezanimi gosenicami, miši in glistami, pečeni in roštani polži in kače, trdo kuhana in smrdljiva jajca, ki so, da Kitajcem prav dobro dišé, 2 ali 3 leta v vlažni zemlji zakopana gnjila, kajti jajca in iz jajic narejena jedila so Kitajcem poseben oblizek, in vzlasti taka jajca radi jedó, iz katerih se imajo piščančki kmalu izvaliti. Vsa jedila pa so zabeljena s žoltovim maslom ali oljem in pa so pikantno narejena z čebulo in česnom.

Za pomizek (desert) pa pridejo na mizo Kitajcev mastne pogače, težke pekarije in prav fine sladkarije, v katerih so Kitajci izvrstni mojstri, in pa sadje. Ker Kitajci nimajo ne nožev ne vilic, zato pridejo jedí v majhnih koščkih na mizo, katere prijemljejo z dvema 9 palcev dolgima količkama, ki sta iz črnega lesa (Ebenholz) narejena.

Kitajec pije malo; navadna njegova pijača mu je čaj, žganje in pa deželsko vino. Bogatini pa poznajo tudi Evropejska in Afrikanska žlahna vina.

Navadno Kitajci jedó le dvakrat na dan, namreč ob 10. uri dopoldne in ob 5. popoldne. Kedar pa je velika gostija, se obed začne ob dveh.

Bralci! kaj ne, da boste gledé na to, kar ste zdaj slišali, enoglasno z nami rekli: „dober tek!“ — mi pa ostanemo pri svojih jedilih.

Slovansko časništvo.

* СРБАДИЈА — kakor naši čitatelji že vedó — na Dunaji izhajoči ilustrovani in v cirilici tiskani tednik, je v 10. svojem listu poln času primernih slik iz bojišča v Hercegovini, namreč: obraz mladega junaka Ljubibratića in starikastega Zimonića, sliko mesta Herceg Novi v Dalmaciji, sliko monastira Duži v Hercegovini, Hercegovcev v zasédi, Turškega zuluma v Hercegovini 19. julija 1875, in obraz Bogdana Boškovića. Tudi te slike odlikujejo se, kakor večidel vse, ki jih je dosihmal prinesla „Srbadija“, z lepoto, po kateri se meriti more z vsacimi druzimi ilustrovanimi časniki. Pa tudi druzega zanimivega gradiva je čitatelju prinesel ta list, na priliko, Puškinovo novelo „Pique Dame“, „književne pripovedke“, nabral Vuk Vrčević, „o postanku čovječanskega roda“ itd. — in vse to za 50 soldov, ker „Srbadija“ za četrt leta ne stane več nego 1 gold. 50 kr.

* Anton Janežičev: „Slovenisches Sprach- und Uebungsbuch für Anfänger zum Schul- und Privatunterrichte“, potrjen od ministerstva za učno knjigo, je po naznanilu „Besed.“ ravnokar v 9. natisu na svitlo prišel. 18 pôl debela knjiga v veliki osmerki se dobiva pri vseh slovenskih knjigarjih za 1 gld. 30 kr. — Kdor se hoče s pomočjo nemškega jezika slovenski jezik učiti, ni mu treba boljega učitelja iskati kakor je Janežičev „Sprach- und Uebungsbuch“.

Mnogovrstne novice.

* Novoizvoljeni škof Tržaško-Koparski gosp. dr. J. Dobrila je ustanovil 8 štipendij: pet po 100 gold. 80 krajc. v srebru, tri pa po 112 gold. av. v. na leto za učence iz Poreško-puljske škofije, kjer je poprej vladikoval. Slava!

* 19. dne t. m. je preteklo ravno 100 let, kar je na Dunajskem vseučilišču bila pod cesarico Marijo Terezijo vpeljana stolica za češki jezik in česko slovstvo. Prof. Šembera se je oni dan z zanimivim govorom spominjal imenovane stoletnice, prvega učitelja Josipa Zlobickega in pa razcveta češke literature od onega časa do današnjega dne.

* Podoba je, da nemčurski Štajarci nočejo slovenskih mladenčev v Mariborsko deželno vinorejsko šolo; vsaj izpraznjenih 4 štipendij po 120 gold. niso razpisali v nobenem slovenskem časniku, da bi Štajarski Slovenec razpis mogel brati. To je očitne graje vredno; al od druge strani je pa žalostno tudi to, da je ta šola nemška, čeravno na slovenski zemlji stojí in se z nogradi slovenske zemlje vkvarja ter pol milijona štajarskih Slovencev jo tudi denarno vzdržavati pomaga!

* *Trtna uš* (*filoksera*) se je prikazala tudi na Ogerskem. Blizo Pančove je pokončala 49 oralov vinogradov. Pravijo, da je grozni mrčes se tje spravil po Ameriških trsih, katere so pred 5 leti bili iz Dunaja dobili.

* *Vina so na Francoskem* pridelali letos nad 20 milijonov štrtinjakov, čeravno je trtna uš blizo 6 milijonov pokončala. Tudi na Ogerskem in Hrvaškem ga imajo toliko, da jim posode zmanjkuje.

Zabavno berilo.

Iz sodnijskega življenja.

Po spominu skušenega starega pravnika.

Spisuje Jakob Aléšovec.

IV.

Policijski komisar.

(Dalje.)

Kmalu za njim pripeljeta ona dva agenta tujca, s katerim se vsedeta v fijakarsk voz in se odpeljeta ž njim.

Že drugi dan je stal pred mano v pisarni, kamor sem ga bil poklical, da ga zaslišim. Mogočno vstopi in ko zagleda mene, se zadere:

„S kako pravico se z mano tako ravna? Jaz sem Francosk državljan in vam dam pomisliti, da bom po našem poslancu na Dunaji zahteval eklatantno zadostenje. Moja pisma so v redu, tega ste se prepričali.“

„Tiho“, ga zavrnem jaz ostro, „premislite, da ste pred sodnikom in da imate le odgovarjati, ne prašati. Če se vam godí krivica, se bo to že skazalo in zadostenje vam ne bo izostalo. Najprvo mi povejte svoje imé!“

„Saj je v pismih: Evgene de Beauvillers, fabrikant.“

„Vaše pravo imé mi povejte, razumite?“

„Gospod! To je razžaljenje. Jaz nimam druzega imena.“

„Pač, pač, le spominjajte se. Pred dvemi leti, ko ste bili še računski vodja pri trgovcu M. na D., so vas klicali Rihard Kravs, je-li?“

Pri teh besedah vprem svoje oči va-nj in zapazim, da se pretrese, al le za trenutek, potem pa zopet predrzno odgovori:

„Motite se, jaz nisem bil nikjer bukvovodja, moj oče se je z mano vred že davno v Pariz preselil. Premislite, da sem jaz premožen fabrikant.“

„Tim bolje za one, katere ste obškodovali, bodo vsaj kaz nazaj dobili.“

Daljno izpraševanje nima nobenega vspeha. Hudodelnik tají vse, kar mu očitam, pravi, da ni bil nikdar v tem mestu, in ko pokličem mladega trgovca in dva druga, ki sta bila isto noč pri igri nazoča ter se ga še dobro spominjala in ga zdaj prvi hip kot tistega „komisarja“ spoznala, trdi, da teh gospodov nikdar videl ni. Ker vidim, da danes ni nič spraviti iz njega, dam ga peljati zopet v samotni zapor, pričakovaje, da ga bo samota omehčila.

Kmalu za njim vstopi njegova žena, katero je bil policijski komisar peljal v hôtél. Povabil sem jo bil, da ji njeno nesrečo razložim, ker komisar je bil to le površno storil. Dva dni le in kako spremenjena je revica! Prej cveteče in polno lice ji je bilo vpadlo, žareče oko otemnelo in se pogobnilo in vsa postava se nekako posedla. Ta milovanja vredna podoba pred 2 dnevi še tako srečne ženske mi gre do srca, podam jej stol, kamor se zgrudi vsa spehana.

„Kaj bo, kaj bo!“ tarna francoski in solze se jej vderó vnovič, „moj soprog zaprt, jaz pa tuja in sama v tem mestu.“

Jaz jo skušam tolažiti tudi v francoskem jeziku; brž ko zasliši prvo besedo francosko, pogleda me s solznimi očmi in pravi:

„Vi govorite francoski? O, zdaj vse uganem! Vi ste vzrok moje nesreće, vi ste izdali mojega soproga, vi — vi hinavec!“

Ta zatožba me presune tako, da mi zamaši grlo in ne morem prave besede spraviti iz njega. Vendar se, svest si, da sem storil le svojo dolžnost, hitro ojačim in nagovorim revico vnovič:

„Jaz popolnoma vem ceniti vašo nesrečo, gospá, a prosim vas, da se toliko umirite, da vam natanko razložim, česa je obdolžen vaš soprog.“

Ko se je potem nekoliko umirila, jej povem vse, kar sem vedel. Vtisk mojih besedi je bil tak, da je revica nazadnje ob zavednost prišla in sem moral poklicati zdravnika, ki jo je v hôtel spremil. Tam je popolnoma obolela, huda mrzlica čutnic jo je spravila skoro na kraj groba. — — (Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Gorice 14. okt. M. K. — Slušatelji kmetijskega tečaja so imeli 4. oktobra izlet v Lipico, kjer so ogledali kobilarijo ter videli žebce in kobile čisto arabskega plemena, pa tudi španjsko pleme križano z arabskim itd. Ko so vse ogledali, česar so se teoretično o konjereji učili, so se peljali v Sežano na posestvo g. Polaja, ki je svoje goste preprijazno sprejel in jim pokazal čisto lepa goveda Marijadvorskega, Pincgavskega in Holandskega plemena. Pokazal jim je pa tudi svojo dobro uravnano vinsko klet, v kateri se zraven druzih sodov nahajajo tudi štirje taki, ki vsak po 125 veder vina držé. Ti sodi so kamniti in s cementom dobro ometani. Tudi vrt imenovanega gospoda je prav lepo vredjen; videli smo tù, da se gosp. Polaj tudi s čebelarstvom in sadjerejo pečá. Da na kratko povem, rečem: gosp. Polaj se sme res v gospodarstvu vsem dotičnim občanom v izgled postaviti. — Ko smo se od gosp. Polaja poslovili, smo šli na vrt Scaramanga čegar vrt je eden najlepših vrtov na Primorskem. Ko smo vrt ogledali, so se nam še nekatera ovčja plemena pokazala in pa goveda čistega Brnskega plemena. —

Ker bilo je že dve popoldne, smo se k skupnemu obedu v čitalnico napotili. Tù smo se prav dobro imeli in ne pozabili godú presv. cesarja, na kar nas je že na hiši čitalnični vihrajoča zastava opomnila, ter ga pozdravili z navdušeno napitnico. — Na večer nas je vlák peljal v Nabrezino, kjer smo 1½ ure druzega vlaka iz Trsta pričakovali. V znamenje občne radosti, ker je bil na ta dan praktičen razkaz prav interesanten, se je pri odhodu vlaka iz Nabrezine proti Gorici iz vagonov odmevalo lepo ubrano petje narodnih pesmi. — Zadnji izlet je bil 9. oktobra v Videm (Udine) na Laško, kamor smo se zjutraj po 8. uri z vlakom iz Gorice odpeljali in vozili po lepi ravnini med vinogradi. V Vidmu na kolodvoru so nas profesorji dotične akademije prav prijazno sprejeli in nas peljali na akademijo, kjer so nam razkazali vse do zdaj iznajdene stroje za obdelovanje zemljišč, in sicer stroj za košnjo, mlatilni stroj itd. fizikalične in kemične aparate, aparate, ki služijo za nauk vremenoslovja. Mudili smo se tukaj kaki 2 uri; potem pa se podali v gostilno „Italia" k skupnemu obedu, pri katerem nas je osobno pozdravil predstojnik akademije s še tremi profesorji. Po želji imenovanih dragih nam gostov smo zapeli nekatere narodne naše pesmi, ki so bile z gromovito pohvalo od njih sprejete. Med obedom je gosp. predsednik akademije napil Slovanom oziraje se na Srbe jedernato zdravico. Po obedu so nas peljali v lično dvorano, katera je odločena za dramatične igre in za čitanje časopisov. Pokazali so nam potem še otročji vrt in dekliško šolo, kjer smo videli vse v odlično lepem redu. Konečno smo šli še na mestni vrt, na katerem se zraven sadnega drevja tudi gozdno drevje izrejuje. Ogledavši vse smo se podali, dasiravno že zeló trudni, na grad, od kodar smo si mesto in okolico ogledali. Zvečer po 8. uri smo se še poslovili od prijaznih profesorjev, ki so nas celi dan spremljevali, ter se odpeljali nazaj v Gorico, jako zadovoljni s tem, kar smo videli in doživeli v Vidmu.

V Gorici 24. okt- — Malo manjka, da ne začnemo gnjiti; najlepši naš mesec nam je dež pokvaril. Samo prve dni meseca smo imeli lepo vreme, potlej pa neprenehoma dežuje. Kmetje ne morejo pšenice sejati. — Dež ima pa tudi svojo dobro stran za učitelje in učence. Nenavadni letošnji začetek šol — sred oktobra — se jim ne zdi tako čuden in zopern, kakor se je bilo bati; saj jih dež goni v šolo. Letos se je za srednji šoli (gimn. in realko) več novih učencev oglasilo ko zadnjih prejšnjih let. V gimnaziji imajo novincev menda čez 80, na realki tudi kakih 70. Tudi pripravljavnici obeh srednjih šol ste skor prenapolnjeni. Kar je pa najbolj čudno, je to, da se je za novo žensko izobraževališče oglasilo 20 Slovenk in 70—80 Lahinj. Se ve, da ne bodo vse — učiteljice, ampak hodile bodo v to šolo, da dosežejo višo omiko. Mnogo deklet je (pa le „sub rosa" rečeno, da se gospicam ne zamerimo) že več ko 20 let starih. — Naša razstava učnih pomočkov je končana. Največe število obiskovalcev kaže zapisnik pretekle nedelje (17. okt.); bilo jih je namreč 500. Druge dni se je izdalo 200 do 400 vstopnic. Denarja se je nabralo nekaj manj ko 500 gold. „Jury" ni še dovršila svojega dela. — Popis razstav, posnetek učiteljsko-konferencijskih obravnav in gosp. Klodič-ev italijanski govor — poslovenjen — bode se tudi v slovenskem jeziku priobčil. Osnovano je že tudi podporno društvo za uboge kandidatinje učiteljstva. — Naš deželni šolski svèt bode odsihmal redniše imel seje, ko do sedaj; — vsak mesec gotovo eno. Če bo g. namestnik zadržan, bode predsedoval tukajšnji c. kr. okrajni glavar (okolice Goriške) g. dvorni svetovavec baron Rechbach. — V Mnihovem je cesar podpisal našo deželno postavo, s katero sta zdaj združena „okrajni" in „krajni mestni šolski svèt" v enega samega — „mestnega".

Pri sv. Ivanu poleg Trsta. (Vabilo.) Politično in bralno društvo za Tržaško okolico bode imelo 1. dne novembra pri sv. Ivanu v Kasteličevi dvorani ob 11. uri dopoldne svoj redni občni zbor. Dnevni red: 1) Sporočilo odborovo o društvenem delovanji. 2) Prošnja do sl. mestnega svetovalstva, naj se odpravijo sedanji okrajni glavarji in naj se volijo domači zaupni možje za župane. 3) Posamezni nasveti gosp. društvenikov. 4) Volitev novega odbora. Odbor.

Iz Postojne. (*Dražba Muriških goved.*) Poglavitni naš somenj — v dan sv. Luka — bil je letos posebno pomenljiv, ker bila je ta dan dražba izvrstne, od sl. kmetijske družbe Kranjske nakupljene goveje živine Muriškega plemena. K tej jako važni dražbi zbralo se je toliko ljudstva, da se je očitno razvidelo, da ne le Gorenec in Dolenec, temuč tudi Notranjec ima glavo na pravem kraju in da mu je mar za povzdigo domače, kmetu toliko koristne živinoreje. Že v petek popoldne pripeljala so se v 6 vagonih prekrasna goveda in od trenutka, ko so se postavila v hlev, bilo je pri njih vedno polno gledalcev; 26 telic in krav in 10 bikov je stalo ponosno v Lavrenčičevem hlevu, — sami sivci in sivke — in vse iz kraja je bilo toliko lepega života, toliko lepe rastí in barve, toliko živosti, da se je že pred dražbo lahko vedelo, da se bo vseh 30 repov z lahkoto oddalo. In res, na smajni dan, o napovedani uri se je jelo na velikem poštnem dvorišču toliko ljudstva zbirati, da je bilo veselje gledati. In ura odbije, bobnar zabobna in strežnik pripelje iz hleva prelepega bika, kateri se je tako mogočno obnašal, kakor da bi bila njegova vsa Postojna, in — kupca ni manjkalo za-nj ne za njegove druge in družice, in lahko in veselo se je razprodalo vse in še premalo je bilo; posebno telic bi se bilo še lahko oddalo. Razšli so se kmalu veseli posestniki z novim, nadepolnim blagom in na vse strani Notranjske razpeljala so se goveda, katera imajo biti kvas novi in boljši živinoreji! Prisrčno zahvalo izrekamo tedaj visokemu ces. kralj. ministerstvu in sl. kmetijski družbi, da se nam je za majhne denarje pomagalo k izvrstnemu plemenu. Jako hvaležni pa smo tudi gosp. Seunigu, ki se je za nas žrtvoval in izljubezni do nas živinorejcev se potrudil v Štajarsko gorovje in tam od hleva do hleva gredoč iskal in izbiral, da hvaležnega čutila polni rečemo: „Blagorodni gospod! Izvrstne, prekrasne robe ste nam pripeljali! Bog Vas živi, pa pridite le kmalu v enacem poslu zopet v našo deželo! Gospodarjem pa priporočamo, naj si ta goveda v skrb vzamejo, z dobro krmo in v zadostni obilnosti krmijo ter se spominjajo, da — krava se molze pri gobcu, sicer pa tudi v vsem drugem in vzlasti v plemenjenji naj se ravnajo po poduku „umne živinoreje", ki ga je spisal dr. Jan. Bleiweis."

Iz Lesec na Gorenskem. (*Prvi živinski sejm*) smo imeli 21. dne t. m. Dolgo bilo se je treba poganjati in prositi, predno smo si ga priprosili; sedaj ga imamo. Da pa gospodje, ki niso nasprotovali dovolitvi sejma našega, niso napačno storili, razvidi se iz vspeha, kajti že prvi je bil obilo obiskan, da-si je deževno vreme oviralo prignati živine od daljnih krajev; prignanih je bilo čez 260 goved in okoli 80 konj, nekaj ovác in kóz. Prodajala se je dobro plemenska in živina za mesarja. Na noge Gorenci!

Iz Ljubljane. (*Odbor družbe kmetijske*) je v svoji poslednji seji določil program obravnav občnega zbora, ki bode 24. dne prihodnjega meseca novembra. Živo izrečena je bila v tej seji želja, naj bi podružnice družbine ali posamezni družbeniki, ki imajo morebiti kak kmetijsk pridelek ali kako kmetij-

sko orodje, ki je ogleda vredno, razpostavili to občnemu zboru, in vsaj kake dni poprej poslali v družbino pisarno. Od dr. Lukasa je družbi že došlo naznanilo, da njegova zeló hvaljena popotna sadna sušilnica (Wanderobstdörre), ki so jo „Novice“ unidan popisale, pride že ta teden v Ljubljano, da se razstavi v občnem zboru. — V tej seji je odbor zahvalo izrekel gosp. Seunigu in Šolmajerju, ki sta se na Štajarsko in Koroško potrudila, da sta nakupila goved, s katerimi so živinorejci po družbi došlih poročilih jako zadovoljni; ob enem se je pa tudi sklenilo, gospodu Hofsteterju, predstojniku podružnice Postojnske, in gospodu Jugovicu, predstojniku podružnice Kranjske, zahvalno pismo poslati za njuno skrb pri razprodaji subvencijske živine v Postojni in Kranji, pa tudi onim 4 gospodom na Koroškem, ki so gosp. Šolmajerju na roko šli pri nakupovanji živine, in pa gosp. And. Lavrenčiču in gosp. Hen. Fentlerju v Postojni, uni, da je goveda v svoj hlev brezplačno vzel, ta pa, da je isto tako svoje veliko dvorišče prepustil za izvršitev dražbe.

— (*Kmetijska šola na Dolenskem*), kakor iz gotovega vira slišimo, se ne bode še kmalu odprla. Nekateri govori liberalnih poslancev v poslednjem deželnem zboru in morebiti še drugi posestvu Grmu nemili manêvri za koulisami so menda ustrašili novega gospoda ministra kmetijstva tako, da zahteva novih razprav o tej šoli.

— (*Iz seje deželnega odbora 23. okt.*) Pri konečni skušnji učencev na vino- in sadjerejski šoli na Slapu 27. t. m. zastopa dr. Jož. Poklukar deželni odbor. — Dopis deželne vlade, da se število žandarjev na Vrhniki pomnoži, vzel se je na znanje. — Odpoved deželnega poslanca Primoža Pakiža kot namestnika uda deželne komisije za uravnavo zemljiškega davka, naznanila se bode prihodnjemu deželnemu zboru zarad nove volitve.

— (*O banki „Sloveniji“*) piše med drugim „Slovenec“ to-le: „Pot je zdaj banki gladka, odstranjene so zapreke, ki so jo prej ovirale v delovanji, vse je pometeno. Če občinstvo naše potisne voz in ga potiska, mora iti naprej. Tedaj zaupanje, zaupanje! kličemo. Vsak domoljub naj ne le sam zavaruje sebe in svoje pohištvo pri „Sloveniji“, ampak naj prigovarja tudi druge k temu. Če se bo to zgodilo, če bo zaupanje banki pod rame seglo, potem ni dvoma, da se bo ne le obranila, ampak povzdignila se na tisto stopinjo, na kateri ima biti zavod, katerega je osnovalo in oživilo domoljubje, kateremu so bili botri najveljavniši možje naroda našega.“

— Kdor hoče za svoje bolne zobe (zdravi zobje so veliko dobro človeku, kar se potem še le najbolje spoznava, ko jih ni) pomoči iskati pri vrlo izkušenem dr. Tancerju iz Gradca, naj se podviza, kajti konec tega tedna on zopet zapustí Ljubljano.

— (*Pogled v sodišče.*) Obravnavale so se pretekle dni pred porotniki zopet nekatere zatožbe. Bralcem „Novic“ iz zatožbe gosp. kaplana Koprivnikarja znani kramar in bivši poštar Massel iz Šenčurja poleg Kranja, čeravno od c. k. državnega pravdnika tožen zarad hudodelstva, da je 229 gold. 60 kr. poštnega denarja vzmal in zatega del bil od c. kr. poštnega kontrolorja službe odstavljen, je vendar peté odnesel zaporu zato, ker je vkradeni denar povrnil, še predno je nezvestoba njegova bila naznanjena kaki gosposki. Poštni kontrolor je sicer Masselnovo onezvestenje brž objavil županu; al Masselnov zagovornik dr. Suppan je dokazoval, da niti poštni kontrolor niti župan nista „gosposka“ in da je že pred zatožbo gosposki vkradeni denar pošti povrnil. Vsled te definicije ni obveljala zatožba državnega pravdnika; porotniki so po takem Masselna — nekrivega spoznali. — Tisti grozoviti človek, ki je v Bledu svojo ženo ob tla vrgel, in tako dolgo po njej hodil, da jej je želodec počil in je naglo umrla, — je bil obsojen na 8 let težke ječe. Pred sodnijo ni hudodelnik razodel ne najmanjše iskrice kesanja in človeškega čutja. — Janez Židovn, ki je v Mošnjah v krčmi s tremi pil, je domú gredé v poskušnji, kdo je bolj močan, Franceta Pristavca z nožem tako zabodel, da je ta čez nekaj trenutkov umrl. Fantalin je bil uboja kriv spoznan in od sodnije na 15 mesecev ječe obsojen.

(Dal. prih.)

— Poslednja dednica mnogoznane premožne in pobožne baronice Lichtenthurnove, gospodičina Marija Mahkotova, je 23. dne t. m. 81 let stara umrla. Hišo na Poljanah z dotičnim zemljiščem je volila v dobrodelen namen, a vendar ne, kakor se je poprej govorilo in bi želeti bilo, na pripomoč za napravo sila potrebne deželne sirotišnice.

— (*Spominek za umrlega gosp. Petra Hitzingerja*) je dodelan; včeraj ga je podobar Zajec peljal v Postojno, kjer bode v kapelici na pripravnem mestu vzidan. Gosp. Zajcu gre zaslužena očitna pohvala, da je obraz pokojnega dekana živemu ves podoben. Doprsnica, kaka 2 čevlja visoka, je narejena iz Mokriškega belkastega kamna, pod katero se na črnem marmorji z zlatimi pismenkami bere sledeči napis:

Peter Hitzinger,
rojen 29. junija 1812 v Tržiču, umrl 30. avgusta 1867
v Postojni, kjer je od leta 1859 bil farnik in dekan.
Za slavo Božjo gorečemu duhohniku in za blagor domovine neutrudljivemu rodoljubu in pisatelju so postavili to spomenico leta 1875 domoljubi slovenski.

Celi spominek je kakih 5 čevljev visok in v vsem lično vredjen. Hvala domoljubom, ki so pripomogli v to, da je za domovino našo mnogozasluženi rojak po preteku 7 let dobil nagrobni spomin.

— (*Mladi umetnik Krežma*) se je s svojo sestrico vred tudi v drugem koncertu odlikoval in sicer pred poslušalci skoro samo slovenske stranke. Nemčurjev ni bilo, ne da bi se jim mladeneč ne zdel umetnik na goslih, ampak zato ne, ker je pokazal se v hrvaških čevljih, tedaj v nekoliko slovanski noši. K temu ne opomnimo nič druzega ko to: Posnemajmo mi Slovenci nemčurje in ne hodimo v nemško gledališče poslušat Lerchenfeldskih neslanih burk in drugih izmečkov, kateri žalijo svetinje in nravo naroda našega. Če mi s svojimi groši, za katere imamo tako več ko sto boljših potov, ne bomo podpirali nemškega gledišča, bo kmalu skup padlo, nemčurska peščica ga ni v stani vzdržati. Potem bo tudi slovensko gledišče lože napredovalo.

— (*Darovi za kristjanske ubežnike iz Bosne in Ercegovine na Avstrijsko zemljo*): gosp. J. Kršič pri sv. Katarini 2 gold., gosp. M. Sabljačan iz Glin 50 kr.

— (*Novomeška narodna čitalnica*) se bode, kakor se nam poroča, 14. dan novembra preselila v novo poslopje „narodnega doma“ in ta veseli dan se bode po premaganih mnogih in velikih ovirah slavil s primerno svečanostjo. Slava rodoljubom, ki so se žrtvovali za napravo lepe domače stvari.

— (*Naznanilo.*) Vaje pevskega zbora čitalničnega začele so se 15. dne t. m. in se bodo nadaljevale redno vsak torek in petek ob 8. uri zvečer v čitalnični pevski sobi. Pevska šola za začetnike je vsako sredo in soboto ob 8. uri zvečer, šola za gospodičine vsak pondeljek in četrtek ob 6. uri zvečer. Kdor se želi vpisati v šolo ali zbor, to lahko stori ob omenjenih urah. — Naj pri tej priliki omenimo čast. občinstvu še to, da sodelovanje vsega čitalničnega pevskega zbora ali

tudi le kakega oddelka zborovega zunaj čitalnice pri kaki veselici, pogrebu itd., dovoliti ali odreči ima pravico le pevski odbor, do katerega se je treba o tacih zadevah obrniti. Čitalničin odbor.

— (*V podporo siromakom Hercegovinskim in Bosniškim*), ki so pribežali na zemljo Avstrijsko-ogersko, dramatično društvo združeno z narodno čitalnico napravi v deželnem gledališči v soboto 30. dne t. m. „veliko besedo“ s sledečim programom: 1. Koncertna ouvertura, zložil A. M., svira gledališki orhester. 2. Bendel — „Svoji k svojim“, zbor s čveterospevom, poje čitalniški pevski zbor. 3. Fr. Cegnar — „Graničar“, deklamuje gospod J. Kocélj. 4. Förster — „Samo“, véliki zbor s čveterospevom, poje čitalniški pevski zbor. 5. Fr. Jakš — „Elegija za cello“, gode gospod Leop. Pistrich s spremljevanjem orhestra. 6. Vogel — „Cigani“, veliki zbor s samospevom za tenor, poje gospod J. Meden in čitalniški pevski zbor. Po koncertu, prvikrat: 7. „Pokojni moj“, šaloigra v 1 dejanji po Francoski „Mon premier“, poslovenila gospá Lujiza Pesjakova. — Vstopnina je navadna, brez omejenja veče milostnosti. — Začetek ob 7. uri zvečer.

— (*Že spet goveja kuga blizo nas!*) V več krajih Dubrovniškega in Kotorskega okraja v Dalmaciji imajo to pošast, iz Turškega tje zanešeno.

— (*Gosp. učitelj Stanonik*) iz Starega trga pri Poljanah je stal preteklo soboto pred sodnijo v Novem mestu, tožen zavoljo znanih dogodeb pri volitvah za kupčijsko zbornico Kranjsko. Sodnija pa ga je nekrivega spoznala. Tedaj narodni mož ni bil obsojen, kar mora vsacega veseliti.

— (*Konfiskacijo „Novic“*) je, kar zvemo iz uradne „Laibacherice“, deželna sodnija potrdila. To samo na sebi se nam ne zdi čudno, pač pa to, da je potrjena tudi druga konfiskacija iste številke, ki je zgodila se edino le po krivdi policije, in da vkljub temu je v razsodbi naveden paragraf, po katerem se konfiscirane reči ne smejo več tiskati. Da je bil konfiscirani članek vnovič tiskan, tega so edino le gosp. Ahčinovi podložni krivi, nihče drug. Zoper tako čudno razsodbo se bo vložila pritožba, kajti kako bi bile „Novice“ obsojene zarad pregreška, ki ga je policijski komisar zakrivil!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Iz zbornice poslancev imamo dozdaj dve važni razpravi omeniti: ena zadeva proračun državnih stroškov in dohodkov za prihodnje leto, druga ribško postavo. Minister denarstva je naštel stroške prihodnjega leta na 403 milijone 869.876 gold., tedaj stroškov zopet za 21 milijonov in 587.827 gold. več kakor dohodkov, katerih primanjkava se ima pokriti s povišanim davkom in zajemom (posojilom). To je zeló osupnilo vse poslance, posebno pa še ustavoverce, ki nam v eno mer pridigovajo, da le njihova sistema Avstrijo pripelje v bolji stan! Po poročilu ministrovem odpadejo pa v prihodnjem letu tako imenovani „Stremajerjevi groši“, po takem tedaj ne bode več treba duhovnov naših deliti v 3 vrste: „subvencijoniranih“, „nesubvencijoniranih“ in pa „reprobiranih“. — Druga dogodba v državnem zboru, ki pa je zeló osupnila poslance naše (državnopravne) stranke, bila je ta, da je ministerstvo državnemu zboru v obravnavo izročilo postavo za ribštvo, katera po pravilu deželnih ustav od leta 1861 in državne temeljne postave od 21. decembra 1867 spada v področje deželnih zborov. Baron Baum in posebno naš Herman sta jasno dokazala ustavolom, če se obravnava te postave vzame deželnim zborom; al le bob sta metala v steno v tem državnem zboru, ki je deželnim zborom celó vzel ustavno pravico, poslance voliti v državni zbor! Herman je v svojem govoru tako odkritosrčno in resnično razložil pogubno postopanje sedanje sisteme, da vsak pravi Avstrijan mora želeti, da bi njegov govor ne ostal — klic vpijočega v puščavi. Prihodnjič prinesemo ves Hermanov govor in danes le rečemo: slava, slava možu naše stranke! „Druge glave, druge misli!“ Tako moramo zaklicati, ako vidimo, da sedanje ministerstvo po vse drugačnih potih centralizma hodi, kakor je hodilo ministerstvo leta 1867, ko je družbi kmetijski Kranjski deželna vlada poslala izdelani načrt postave za varstvo ribštva s temi besedami: „Auf Grund der nebenfolgenden, mit dem h. Ministerial-Erlaß vom 11. Jänner 1867 Z. 24/St. M. herabgelangten Regierungsvorlage für das Herzogthum Salzburg und das Königreich Böhmen soll eine Fischereiordnung für Krain mit Berücksichtigung der speziellen Bedürfnisse entworfen und als Regierungsvorlage für den **krainischen Landtag** vorbereitet werden.“ Tako je mislilo ministerstvo leta 1867 — anno 1876 pa centralizem celó ribe in rake v posamesnih deželah loviti prilastuje sebi — „ad majorem gloriam des volkswirthschaftlichen Aufschwunges!“

Iz Turškega bojišča. — Bitve, ki so bile skonca tako goste, so na obeh krajih, v Bosni in Hercegovini, zeló prenehale. Ustajniki po hribih in od narave zavarovanih krajih vtaborjeni skrbno opazujejo Turške čete in jih prijemajo le pri ugodnih prilikah, da jim vzamejo živeža in streliva. Ker se zima bliža, se je na obeh krajih mnogo spremenilo. Zima namreč tare oboje, posebno pa Turke, katerim ljudí sicer ne manjka, pač pa vsega druzega, zlasti za zimo pripravne obleke. Zdaj že veliko trpé pred mrazom in gladom, več še, ko po ustajniških puškah. Okoli Trebinja, v katerem so Turki že delj časa zaprti, pričela se je goveja in konjska kuga, ki se je že v Dalmacijo zatrosila. Splošna misel je ta, da Turčija celo zimo ne bo v stanu vzdržati vojske. — Begunov je na Avstrijsko-ogerski zemlji toliko, da naša vlada po poročilih Peštanskih listov za-nje izdá po 10.000 gold. na dan; vsak odrašen možak dobiva po 7 krajc., ženske in otroci pa po $3\frac{1}{2}$ kr. na dan. — O turških grozovitostih, ki jih uganjajo celó na Srbski in Avstrijski zemlji, listi vedno še poročajo. — Srbska in Črnagora ste še zdaj mirni, v Srbiji je postal prvi minister Kaljević, ki pri Slovanih ni posebno v dobrem spominu. Pri Bojini, kjer so bile 21. in 23. hude bitve, vodi ustajniško četo mladi Peter Karadjordjević pod imenom Mrkunić. To utegne pomenljivo biti za kneza Milana, v katerem, kakor se vidi, ni več prave krvi Obrenovičev. Zato je pa narod pri ženitvi njegovi se zeló mrzlo obnašal. Pri pojedini je knez napil samo Ruskemu caru. — Koliko je Turčija dolžna samo Angležem, o tem prinaša „Augsb. Allg. Ztg.“ natančna poročila. Po teh je več ko dve tretjini vseh Turških državnih zadolžnic v Angleških rokah, tako da od 110 milijonov gold., katere Turčija plačuje vsako leto za obresti, gré na Angleško najmanj 70 milijonov. Po konkursu Turškem zgubé Angleži vsako leto najmanj 37 milijonov. Zato se je njihovo prijateljstvo brž premenilo v sovraštvo in Turčija je zgubila vse svoje poprejšnje prijatelje — izvzemši menda Avstrijo.

Kursi na Dunaji 22. oktobra.

5% metaliki 69 fl. 40 kr.	Ažijo srebra 104 fl. 95 kr.
Narodno posojilo 73 fl. 90 kr.	Napoleondori 9 fl. 11 kr.

Odgovorni vrednik: **Alojzi Majer.** — Tisk in založba: **Jožef Blaznikovih dedičev** v Ljubljani.